ЇЇ НАУКОВА ІСТОРІЯ

Серія інтерв'ю до Міжнародного дня жінок і дівчат у науці

Юлія Мішура

доктор фізико-математичних наук,
професор кафедри теорії ймовірностей, статистики та актуарної математики
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Сфера наукових досліджень:
теорія і статистика випадкових процесів, стохастичний аналіз, стохастичні фінанси.

Цитата, якою науковиця керується в житті або науці:
«Нікому з нас життя легко не дається. Ну і що ж, значить, потрібно мати наполегливість, а головне – впевненість у собі. Потрібно вірити, що ти на щось придатна, і цього "щось" потрібно досягти будь-що» (Марія Склодовська-Кюрі – 1867–1934)

Шлях у науку

Як почалася ваша історія в науці?
Важко зафіксувати початок цієї історії. Мені здається, будь-який шлях в науку починається з того, що людині стає цікаво. Мені математика стала цікавою з 5 класу, коли мені подарували чудові популярні математичні книжки. Та і атмосфера навколо була так би мовити математичною – от сусід вступив на мехмат, от чудовий вчитель приніс книжки, а от математична шкільна олімпіада – теж у якості виграшу книжку подарували. А от вдалось виграти республіканську математичну олімпіаду. Скажете, це не наука – звичайно, ще ні, але так воно починалось, а тоді іншого вибору вже не було.

Чому саме математика / ваша галузь?
Теорія ймовірностей, звичайно. Було обрано теж ще в школі, бо мені сказали вчителі, що це найбільш сучасна і цікава галузь, і наприклад, є така постать, як А.В. Скороход, от цікаво буде послухати його лекції і взагалі приділити увагу саме цій спеціальності.

Чи був момент, коли ви сумнівалися, що це «ваше»?
Ні, ніколи, бо я знала, що маю логічне мислення, а математичний апарат – ну що ж, це не просто, але треба працювати, щоб його набути.

Хто або що найбільше підтримало вас на старті?
Якщо перейти до навчання на мехматі – викладачі, звичайно! Пам'ятаю першу сесію – професор з аналітичної геометрії М.І. Кованцов був дуже здивований початком моєї відповіді, а потім так захопився, що дуже похвалив логічну побудову. Професор з алгебри Л.А. Калужнін запрошував зайнятись саме алгеброю. Але найбільш посприяло те, що я могла спонтанно відповідати і розв'язувати задачі – наприклад, на іспиті професора А.Я. Дороговцева, та і на інших. Це надихало. І я собі вже на 1 курсі поставила за мету так працювати, щоб можна було вступити до аспірантури, бо от тоді і почнеться справжня наука. Але насправді майже вся кандидатська дисертація була написана у роки студентства, то в аспірантурі побути спокійно і не дали – відправили викладати.
Мої студенти з різних факультетів часто були старші за мене, але ми завжди знаходили спільну математичну мову.

Виклики

З якими труднощами ви стикалися як жінка в науці?

З великими. Причому ніколи з явними, ніхто ніколи не сказав ніякого несхвального слова, всі подані роботи спокійно і вчасно друкувались, виступи на семінарах теж були вдалими. Але в цілому я відчувала ставлення, як до екзотичної істоти якоїсь – ну що це таке, жінка, а з математичними амбіціями, дивно, не годиться. В часи моєї молодості жінок таки в науковому оточенні було мало, і вони часто були більше наслідувачами ідей наукових керівників, ніж продукували свої ідеї. Все це разом і дратувало, і ображало, але одночасно і загартовувало характер.

Чи доводилося вам доводити свою компетентність більше, ніж колегам-чоловікам?

Так! З вищевказаних причин! Головне чого я прагнула – не дай Боже не наробити математичних помилок, а тоді я знала, що зможу відстояти і себе, і свої права в науці. Взагалі, шлях був довгим і складним, в основному з вибором тем для досліджень для себе і аспірантів – це непросто. Найскладніше – це поставити цікаву задачу, далі вже справа техніки. Крім того, мені завжди було цікаво, як людина думає, як в неї народжується розв'язок задачі, я багато спостерігала за ментальними проявами в математиці, і знаєте, моя думка раніше була така, що чоловічий мозок у математиці таки працює краще. Але наразі мені здається, що жінки набагато в чому зрівнялись, а іноді і випереджають. Така от трансформація.

Чи маєте ви синдром самозванця. Якщо так, то як ви з ним справляєтеся?

Ні, ніяких синдромів не мала і не маю, мабуть, просто не знаю, що це таке.

Який найскладніший момент у кар'єрі ви вже пройшли?

Моя кар'єра вже відбулась. Вона була складною – на кафедру теорії ймовірностей і математичної статистики жінок не пускали працювати. Це було негласне правило. Тому і склався парадокс – протягом 27 років я не могла попасти працювати за спеціальністю на ту кафедру, якою я потім протягом 20 років могла завідувати. Думаю, такого другого парадоксу не було. І це добре.

Успіх і мотивація

Яким досягненням ви найбільше пишаєтеся?

Важко обрати між учнями і монографіями. Я рада, що в мене захистилось 24 кандидати і 2 доктори наук, що маю багато книжок, що мої праці читають і часто цитують – значить, моя робота потрібна людям. Який результат найкращий – не знаю, але одне з математичних понять, введених раптово в одній зі статей, уже цитують як загальновідоме, типу фольклору. Ну і добре.

Що для вас означає успіх у науці?

Ну звичайно, видатні наукові результати, плюс наполегливість на цьому шляху.

Який міф про жінок у STEM ви хотіли б зруйнувати?

Не впевнена, що якісь міфи ще існують. Жінки успішно працюють в усіх галузях науки. Пройдено довгий шлях в напрямі гендерної рівності, буквально за останні 50 років.

Послання майбутнім науковицям

Що б ви сказали собі 10 років тому?

Те саме, що і зараз – «Досліджуй те, що тобі цікаво, і це буде цікаво і людям».

Яку пораду дали б дівчатам, які бояться йти в науку?

Не боятись нічого. Але уважно прислухатись до себе – чи це цікаво? Чи буде задоволення від отриманого результату? Чи вистачить наполегливості на шляху? І якщо відповіді позитивні, то йти обраним шляхом.

Чому жінкам важливо бути видимими в науковому просторі?

Ну а як без нас? Це ж не є штучним проявом, важливо гарно працювати і вміти подати свої досягнення, і вони стануть видимими. Здібних і наполегливих жінок багато, а для того, щоб бути більш видимими, є навіть спеціальні цікаві семінари і конференції. Ось, 12-13 лютого буде конференція в Римі, Women in Mathematical Finance Workshop 2026, моя пленарна доповідь перша. Це приємно. Але в усіх стандартних заходах жінки наразі приймають активну участь, роблять цікаві доповіді і нічим не відстають.